

Kurbanov, A. Kh. "Metodika otsenki effektivnosti deiatelnosti storonnikh organizatsiy, privilekaemykh v ramkakh outsorsingovykh kontraktov" [Methods of assessing the effectiveness of other organizations involved within the framework of outsourcing contracts]. *Fundamentalnye issledovaniia*, no. 6 (2012): 239-243.

Kheyvud, B. Dzh. *Autsorsing: v poiskakh konkurentnykh preimushchestv* [Outsourcing: In Search of a competitive advantage]. Moscow: Viliams, 2002.

Khlebnikov, D. V. "Autsorsing kak instpument snizheniia biznes-zatpat i optimizatsii biznes-sistemy" [Autsorsing as the tool reduce business costs and optimizing business systems]. *Kompas ppomyshlennoy pestpuktu-pizatsii*, no. 2 (2004): 26-28.

Kurbanov, A. Kh. "Metodika otsenki tselesoobraznosti ispolzovaniia outsorsinga" [Methods of assessing the feasibility of using outsourcing]. www.science-education.ru/101-5437

Kalendzhian, S. O. *Autsorsing i delegirovanie polnomochiy v deiatelnosti kompaniy* [Outsourcing and delegation of authority in companies]. Moscow: Delo, 2003.

Ladty, M. S., Willcocks, L. R., and Feeny, D. E. "IT Outsourcing: maximize flexibility and control". *Harvard business review*, vol. 73 (3): 84-93.

Pokropivnyy, S. F., Savchenko, A. V., and Sladkov, A. A. *Effektivnost innovatsionnykh protsessov v mashinostroenii* [Effectiveness of innovation processes in mechanical engineering]. Kyiv: Tekhnika, 1988.

Quinn, J. V., and Hilmer, P. G. "Strategic outsourcing". *Sloan management review*, vol. 35 (4) (1994): 43-55.

Sirotkin, D. "Praktika i stsenarii razvitiia proizvodstvennogo outsorsinga" [Practice scenarios and production outsourcing]. <http://www.cfn.ru/management/manufact/outsourcescenarios.shtm>

Shadrin, V. G. "Autsorsing: upravlenie protsessami i formirovanie regionalnogo tsentra" [Outsource management of processes and the formation of a regional center]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.05*, 2006.

Shymko, O. V. "Autsorsynh – iak suchasnyi instrument pidvyshchennia efektyvnosti biznesu" [Outsourcing – as a modern tool to improve business performance]. http://www.nbu.gov.ua/PORTAL/soc_gum/prvse/2010_2/27.pdf

Zozulyov, O., and Mykalo, O. "Autsorsynh iak instrument pidvyshchennia konkurentospromozhnosti vitchyzniynykh pidpriemstv v umovakh hlobalizatsii" [Outsourcing as a tool to enhance the competitiveness of domestic enterprises in the context of globalization]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 8 (573) (2009): 16-24.

УДК 005.342:005.6

ПРО ОКРЕМІ СКЛАДОВІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

© 2014 ДЕНИСЕНКО І. П.

УДК 005.342:005.6

Денисенко І. П. Про окремі складові підвищення якості менеджменту підприємств

У статті проаналізовано фактори, що впливають на ефективність системи управління підприємством. У результаті дослідження визначено складові забезпечення якості менеджменту як умови досягнення підприємством керованості та високого рівня організаційної досконалості. Сформульовано принципи забезпечення керованого збалансованого розвитку організації. Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі є формування саме національної моделі менеджменту, що спиралася б на вже наявні випереджаючі конкурентні переваги в гуманітарній, гео-економічній сферах і сприяла б результативній модернізації для досягнення найвищого рівня організаційної досконалості підприємств загалом.

Ключові слова: якість, критерії ефективності, якість менеджменту, інноваційні детермінанти, дисфункція, організаційна досконалість.

Бібл.: 34.

Денисенко Ігор Петрович – аспірант, кафедра менеджменту, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: igden@mail.ru

УДК 005.342:005.6

Денисенко И. П. Об отдельных составляющих повышения качества менеджмента предприятий

В статье проанализированы факторы, влияющие на эффективность системы управления организацией. В результате исследования определены составляющие обеспечения качества менеджмента как условия достижения предприятием управляемости и высокого уровня организационного совершенства. Сформулированы принципы обеспечения управляемого сбалансированного развития организации. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является формирование именно национальной модели менеджмента, которая опиралась бы на уже имеющиеся опережающие конкурентные преимущества в гуманитарной, геоэкономической сферах и способствовала бы результативной модернизации для достижения высокого уровня организационного совершенства предприятий в целом.

Ключевые слова: качество, критерии эффективности, качество менеджмента, инновационные детерминанты, дисфункция, организационное совершенство.

Библ.: 34.

Денисенко Игорь Петрович – аспирант, кафедра менеджмента, Киевский национальный торгово-экономический университет (ул. Киото, 19, Киев, 02156, Украина)

E-mail: igden@mail.ru

UDC 005.342:005.6

Denysenko I. P. In Some Components of Enterprise Management Quality Improvement

The article analyses factors of influence upon efficiency of the organisation management system. In the result of the study the article identifies components of management quality provision as a condition of achievement of manageability and high level of organisational perfection by an enterprise. The article formulates principles of ensuring balanced development of an organisation. The prospect of further studies in this direction is formation of the national management model, which would rest upon the already existing anticipatory competitive advantages in humanitarian and geo-economic spheres and would facilitate effective modernisation for achieving a high level of organisational perfection of enterprises in general.

Key words: quality, efficiency criteria, management quality, innovation determinants, dysfunction, organisational perfection.

Bibl.: 34.

Denysenko Ihor P. – Postgraduate Student, Department of Management, Kyiv National University of Trade and Economy (vul. Kioto, 19, Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: igden@mail.ru

Ефективною та конкурентоспроможною економіка може бути за умов ефективних та конкурентоспроможних підприємств. Те, що загальний рівень розвитку усіх країн світу віддзеркалює досконалість функціо-

нування підприємств, не вимагає доказів. Шлях до реформування економіки повинен ґрунтуватись саме на засадах реформування підприємств, тому що вони є одними з тих інститутів економіки, що можуть бути не тільки «точками

функціонального зростання», які забезпечують необхідну «спадковість економічного розвитку» але і «джерелами інкубації, підтримки та розповсюдження позитивних економічних інститутів» [1]. Запровадження нового механізму господарювання та системи оцінювання ефективності, які дозволяють гармонійно розвиватись не тільки кожному господарюючому суб'єкту, але і всім зацікавленим в її успішному функціонуванню учасникам [2], створює підстави для втілення «стратегії економічного прориву України», фундаментом якої стануть тільки ті вітчизняні підприємства, що довели конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках [3].

Для забезпечення довгострокової ефективності в умовах гострої конкуренції підприємства повинні не лише знаходити передові технології при виробленні рішень, але і використовувати їх в своїй діяльності безперервно. Масштабність застосування тих чи інших інструментів менеджменту – є одним з факторів, який обумовлює досягнення певного рівня розвитку окремими організаціями. Аналіз публікацій [4, 5, 6] з проблем підвищення результативності діяльності підприємств засвідчив, що в умовах ринкової економіки для досягнення конкурентоздатності і забезпечення стійких позицій на ринку основна увага повинна приділятися підвищенню не тільки кінцевій економічній ефективності управління підприємством, але і якості функціонування всіх його складових. Якість та інноваційність як критерії ефективності менеджменту, його імперативне функціональне навантаження стають обов'язковим для всіх управлінських рівнів [7, 8].

Метою дослідження є аналіз факторів, що впливають на підвищення ефективності управління підприємством, визначення складових забезпечення необхідної якості менеджменту задля зростання рівня організаційної досконалості.

Однією з головних доктрин ринкової економіки є визнання альтернативи для підприємств, де, з одного боку, на них чекає розвиток, а з іншого – банкрутство. Саме з огляду на це об'єктивним стає усвідомлення того факту, що саме від успішності підприємств – лідерів національної економіки і каталізаторів підвищення результативності діяльності багатьох підприємств залежить економічне зростання країни [9]. В Україні концентрація ресурсів на провідних науково-технічних сферах, що мали б забезпечувати успішність розвитку, тільки декларується. А пряма державна підтримка надається не технологіям розвитку – кошти виділяються на проведення наукових досліджень та впровадження їх результатів переважно на удосконалення вже існуючих продуктів і технологічних процесів, виробництво яких базується на вже засвоєних і безнадійно застарілих технологічних принципах. Як наслідок, в Україні за результатами досліджень Інституту економіки та прогнозування продовжує беззаперечно домінувати третій та четвертий технологічні уклади (виробництво будівельних матеріалів, чорна металургія, метало- і деревопереробна промисловість). У той час, як економіки світових держав характеризуються взаємодією третього, четвертого і п'ятого (за перевагою п'ятого), і появою елементів шостого і сьомого технологічних укладів. Ми маємо потужні резерви – за даними останнього звіту Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність у 2012 – 2013 рр., Україна серед 144 країн посіла 73-є місце проти 82-го у 2011 – 2012 рр. Внаслідок економічних і політичних негараздів Україна втратила 16 позицій за 2009 – 2010 рр. Але у

2011 – 2012 рр. стан економіки країни покращився, що дало змогу піднятися в рейтингу на 7 позицій. А згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність за 2012 – 2013 рр. Україна піднялася ще на 9 позицій, продовжуючи демонструвати свої основні конкурентні переваги – освіту та ємність ринку. Найбільший вплив на підвищення значення цього рейтингу у 2012 – 2013 рр. порівняно з попереднім періодом мала зміна таких його складових, як: якість науково-дослідних інститутів (+8 позицій), наявність вчених та інженерів (+26 позицій), кількість патентів, отриманих у США на 1 млн населення (+20 позицій), «рівень освоєння технологій» (+2 позиції), «іноземні інвестиції та трансфер технологій» (+15 позицій), «Інтернет-користувачі» (+4 позиції) [10]. Таким чином, можна зробити висновки про те, що подальше збереження тенденцій, коли інтенсивно підтримуються галузі, які є неспроможними до сприйняття інновацій, не мають значного попиту на інновації, не забезпечують адекватної до потреб сьогодення активізації інноваційної поведінки підприємств та економіки загалом, буде призводити до подальшого істотного безальтернативного відставання технологічного рівня підприємств від розвинутих країн.

Серед найбільш інвестиційно привабливих на внутрішньому ринку України залишається харчова промисловість, будівництво і нерухомість, торгівля, але вони відносяться до низько технологічних галузей [11]. Зокрема, також доцільно звернути увагу на слова Дж. Хікса, який справедливо вважає, що «ринку як форма організації є породіллям торгівців і фінансистів». Тому і подальший розвиток галузей буде відбуватись через розвиток галузей – лідерів розвитку та через збільшення числа підприємств, пов'язаних з ними [12, 13]. Досягнуті переваги підприємств-лідерів базуються, по-перше, на унікальній концентрації фахівців, по-друге, на широкому спектрі використання адекватних управлінських інструментів, по-третє, на ефективних регламентах розвитку, що мають імперативний характер, по-четверте, на достатній інфраструктурі ресурсного забезпечення [14]. На жаль, в Україні сьогодні дане питання розглядається навпаки – від капіталу до програм і фахівців. Подібна ж деперсоніфікація процесів забезпечення належної якості менеджменту блокує чи не найголовнішу їх складову – дієздатність, що само по собі унеможливає розвиток як підприємств, так і галузі чи країни [15]. Нобелівський лауреат Дж. Стігліц [16] наводив як приклад китайський досвід значного зростання, яке здійснюється при недосконалих, але «розумних» інститутах, коли виявляється, що деякі «перехідні інститути» стають більш ефективними, ніж «найкращі» впродовж визначеного періоду в силу дії принципу «найкраще – ворог доброго»: усунення одного викривлення може бути контрпродуктивним при наявності іншого викривлення» [17].

На сьогодні наука управління формується під впливом нового для неї напрямку, який віддзеркалює набутий за останні сто років досвід переходу від індустріального до постіндустріального суспільства, а також відсутністю сформульованого фундаментального постулату стосовно того, як взагалі управляти [18]. З теоретичної точки зору процес управління являє собою діяльність об'єднаних у визначену структуру суб'єктів управління, яка направлена на досягнення поставлених цілей шляхом реалізації визначених функцій і використання відповідних принципів [19]. Акцентуємо також особливу увагу на тому, що на сьогодні

нішній день і конкурентні переваги та економічний суверенітет забезпечує не власність на засоби виробництва, не власність на технології, яка дозволяє виробляти необхідну споживачеві цінність, і навіть не власність на інноваційні технології. Дійсна конкурентоспроможність і економічний суверенітет підприємства буде визначатись здатністю вчасно знаходити і використовувати інструменти вдосконалення існуючих управлінських систем [20]. Саме такий трансфер буде у найближчому майбутньому в тому числі «зброєю економічної експансії в інші економіки, з метою їх розвитку, чи навпаки підкорення та контролю тих економік, що не мають засобів для подібного трансферу» [21].

Справа в тому, що коли конкурують різні технології, то ті з них, що будуть забезпечувати більш швидке зростання своєї корисності, будуть гарантувати і першочерговість їх подальшого застосування та довготривалість використання, в тому числі за рахунок дискримінації або пригнічення інших, навіть більш дієвих. Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на важливості «врахування історичних подій», тому що конкретний процес розвитку, як зазначав Й. Шумпетер, ґрунтується саме на результатах попереднього розвитку [22]. Ці явища можуть бути як універсальними закономірностями соціально-економічного розвитку, так і специфічними формами їх прояву. Якщо прийняти тезу про неможливість адекватного розуміння кожного наступного історичного стану без урахування минулого, то окрему ситуацію доцільно аналізувати з позиції ідей П. А. Девіда, зокрема, у питаннях визначення перспектив підприємства щодо вибору стратегії розвитку [23].

Це нетривіальне інституційне трактування, пов'язане з нерівномірністю зростання віддачі, а тривалість впливу цих факторів може бути обмеженою тільки термінами їх фізичного та морального старіння. Тобто буде спостережатись, за словами Й. Шумпетера, «процес соціального підйому, з одного боку, та соціального декласування з іншого». Є також зрозумілим, що спроби трансплантувати іноземні практики вдосконалення найвірогідніше виявляться марними при ігноруванні (або недооцінці) специфіки соціально-економічного та культурного простору менеджменту України.

Враховуючи це, необхідно розпочинати з модернізації вітчизняного менеджменту на засадах побудови нової моделі раціональних дій, що забезпечить повне розуміння суті явища та адекватність управлінських рішень. До того ж для будь-якого підприємства використання значно більш розвинених управлінських інструментів завжди буде амбівалентним процесом. Такий стан речей є цілком природним, і менеджменту слід виходити з того, що процеси індоктринації, у переважній більшості випадків не завжди передбачають тільки позитив для тих, хто інтегрується до більш потужної системи як її підлегла частина. До того ж, у підпорядкованій системі будуть залишатися лише ті ступені свободи, які є притаманними для підпорядковуючої системи. Тоді внаслідок дії окремих історичних і інституційних факторів можливим є еволюційний відбір у подальшому саме неефективних управлінських технологій, не дивлячись на те, що можуть бути доступні й інші, більш корисні, з точки зору вигоди, альтернативи [23], що також може призвести підприємства до «блокування (замикання)» їх тільки на неефективних технологіях або інститутах. При тому, що стає неможливим передбачити ті «незначні історичні події», які саме до цього ефекту приведуть [24]. У своїх висновках ми також ґрунтуємось на підтверджених

часом теоретичних розробках М. Портера щодо наявності тісного зв'язку між конкурентними перевагами суб'єктів ринку та рівнем використання ними своїх місцевих умов [25]. І за таких умов вкрай важливим є концентрування уваги на твердженнях А. А. Мазаракі щодо еволюційних функцій ринку, які обумовлюють: інтенсифікацію процесів взаємоперетворення різних форм взаємодій, співпадаючу із загальним спрямуванням вектору прогресивної еволюції [26]. Це зайвий раз підтверджує, що спроби трансплантування організаційно-технологічних та інституційних схем трансформації управління найвірогідніше виявляться марними при ігноруванні (або недооцінці) специфіки національної моделі менеджменту [27].

Відповідно до концепції економічної дисфункції підприємство може стабільно функціонувати виключно в межах визначеного монетарного забезпечення ціннісного діапазону. Межі монетарного діапазону є абсолютною індивідуальними і можуть бути визначеними для кожного підприємства. Зниження коефіцієнта віддачі та монетарного забезпечення ціннісного діапазону обумовлює виникнення так званих опортуністичних моделей функціонування, що може призвести до загального зниження дієздатності всього підприємства, його дисфункції (мікро- чи макродисфункції) [28]. В умовах змінювання результативності діяльності, незалежно від того, які з причин екзогенного чи ендогенного характеру його спричинили, фактичне монетарне забезпечення функціонування підприємства збільшується/скорочується. Підприємство може нарощувати/зменшувати свою компетентність, тобто отримувати/втрачати можливість зберігати свою цілісність та цілеспрямованість поведінки відповідно до встановленого режиму функціонування. Для підприємства найбільш вдалим етапом є той, коли створюються умови для подальшого нарощування його привабливості для зацікавлених сторін і цінність зростає.

Переміщення підприємства в межах ціннісного діапазону та змінюваність меж діапазону забезпечується системою менеджменту на підставі здатностей конкретного господарюючого суб'єкта. Проте поведінка підприємства може ускладнюватись через збільшення диспропорцій, що призведе до швидкої втрати резервів розвитку і, як наслідок, деградації всього підприємства. На цьому етапі суттєво знижується продуктивність праці, зростає неплатоспроможність, прискорюється старіння основних засобів та людського капіталу, знижується ефективність управління. Підприємство опиняється на межі загальної макродисфункції. Хоча зниження віддачі потенціалу розвитку на практиці може сприйматись системою менеджменту як тимчасове явище, набувати умовно-якісної норми і не бути проблемним відповідно до закону інерції поведінки.

За результатами позиціонування підприємства щодо інших учасників (покупців, конкурентів, партнерів, держави та ін.) встановлюється компроміс між цілями власників та учасників бізнесу, потребами ринку, можливостями й бажаннями підприємства задовольнити ці потреби, формується відповідна модель організаційного розвитку та стратегічна програма щодо перспектив досягнення досконалості. Вони визначають цілі, принципи, що стосуються, призначення підприємства й галузі, ідеології побудови відносин з усіма учасниками діяльності. При цьому для українських підприємців головною проблемою стає невизначеність формату найбільш прийнятної для їх умов цілісної моделі досконалості менеджменту підприємства.

З метою встановлення доцільності запровадження заходів з реформування можуть бути використані індикатори, які формують в подальшому єдину систему критеріїв успішного організаційного розвитку. Зокрема, організація повинна функціонувати на засадах принципів, що ґрунтуються на використанні нових якісних технологій та організаційно-управлінських систем. Таким чином, створюються передумови досягнення стану організаційної гармонії, який буде сприяти оптимальному використанню обмежених ресурсів та їх адекватній реконфігурації під час поєднанні соціальних, природних, економічних пріоритетів розвитку, збереження стабільності та цілісно природного, соціального й економічного середовища і може створювати ефект синергії у взаємодії складових елементів підприємства та відносинах підприємства із зовнішнім середовищем [29].

Зростання дезорганізованості може досягати того порогового значення, за яким можуть виникнути незворотні негативні наслідки. Ці наслідки можуть унеможливити підтримку підприємства в стані керованості. Настання такої події буде, з одного боку, призводити до об'єктивного, і такого, що є незворотним, ускладнення підприємства, стимулювати «творчі зусилля, надавати імпульсу для внутрішньої перебудови, виявлення нових ресурсів, встановлення з цією метою нових зв'язків» [30]. Задля недопущення цього кожне підприємство, як зазначає С. Бай [31], ґрунтуючись на основних концептуальних засадах, повинно розробляти власний стандарт якості управління, який має бути ключем до успіху в умовах ринкової економіки. Принципово важливим завданням, яке постає перед менеджментом підприємства, є ідентифікування передумов своєчасності запровадження організаційної перебудови менеджменту та визначення міри його доцільності і радикальності, бо, згідно з правилом У. Р. Ешбі, будь-яка керуюча система здатна виконувати свої управлінські функції стосовно керованої системи тільки тоді, коли має рівну або більшу інформацію [32]. Додержання системи принципів, які нами сформульовані, є подальшою необхідною умовою забезпечення керованого збалансованого розвитку організації. За оцінками вітчизняних науковців, це буде забезпечувати подолання 4-разового розриву у енергомисткості виробництва, стимулюватиме загальне зростання до 2015 р. продуктивності праці у 2,5 – 2,6 раза, капіталовкладень – у 4 рази. При переході від стратегії перенесення і запозичення інновацій до стратегії їх нарощування досягається інтеграція фундаментальної та прикладної науки, використовуються і нарощується власний науково-технічний потенціал. За оптимістичним сценарієм, до 2011 р. частка інноваційної продукції в обсязі промислового виробництва перевищить 30%, рівень інноваційної активності у промисловості – 40%, частка промислових підприємств, що впроваджують інновації – 35%, а питома вага інвестицій інноваційного спрямування в загальному обсязі інвестицій у основний капітал – 25% [33]. Підвищення інноваційної активності підприємств, поєднання їх зусиль з державою як потужним інвестором, буде сприяти інноваційному розвитку підприємств, зробить реальністю відмову від наздоганяльної на користь випереджальної моделі розвитку України.

ВИСНОВКИ

Досконале диспозиціонування інноваційних пріоритетів у системі цілевизначення вітчизняних підприємств є потужним засобом з'ясування потенціалу синергізму у наявній системі факторів виробництва, який саме і лежить в основі подальшого прискорення в Україні науково-

інноваційної та інноваційно-інвестиційної видів діяльності, наслідком яких і є перехід держави у простір інформаційного суспільства та «економіки знань» [34].

Модель якісного менеджменту має бути не тільки ендогенною – спрямованою на найефективніше використання внутрішніх ресурсів і факторів розвитку, на захист національних інтересів у пріоритетних сферах діяльності, в якій каталізатором економічного розвитку може бути вибір підприємством перспективних сфер діяльності (нанотехнології, мікроелектроніки та інших високих технологій). Це актуалізує необхідність формування саме національної моделі менеджменту, що спиралася б на вже наявні випереджаючі конкурентні переваги в гуманітарній, гео-економічній сферах і сприяла результативній модернізації підприємств задля досягнення найвищого рівня організаційної досконалості підприємств загалом.

Форсований темп усунення відхилень у режимі стабільного функціонування якісного менеджменту є єдиним шляхом для вітчизняних підприємств забезпечити достатній рівень їх конкурентоспроможності, а для України не стати інтелектуально-сировинним додатком до економік інших країн світу. Причому зміни пріоритетів у своїй діяльності, як і свідоме та прискорене впровадження нової філософії менеджменту, повинні стати для керівників об'єктивною необхідністю. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Клейнер Г. Б. Предприятие – упущенное звено в цепи истиннонациональных преобразований в России / Г. Б. Клейнер // Проблемы теории и практики управления. – 2001. – № 2.
2. Бегма Ю. К. Якісне дослідження методів впровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні : Юридичний коментар. Рекомендації з впровадження / Ю. К. Бегма, О. Ю. Вінніков, О. І. Редько. – К. : Центр Корпоративного громадянства, 2006.
3. Єрохін С. Технологічні уклади, динаміка цивілізаційних структур та економічна перспектива України / Єрохін С. // Економічний Часопис-XXI. – № 1-2. – 2006.
4. Чаплина А. Конкурентоспособность как интегральный показатель эффективности предприятия / А. Чаплина, И. Войцеховская // Проблемы теории и практики управления. – 2008. – № 8. – С. 102 – 110.
5. Бурр В. Концепция устойчивого конкурентного преимущества / В. Бурр // Проблемы теории и практики управления. – 2004. – № 4. – С. 107 – 113.
6. Галенко В. П. Как эффективно управлять организацией? / В. П. Галенко, О. А. Страхова, С. И. Файбушевич. – М. : Бератор-Пресс, 2003. – 160 с.
7. Prytulska N. Food safety management in Ukraine within economic globalization / N. Prytulska, B. Holub // Proceedings of 18th Symposium of IGWT – Rome, Italy. – 2012.
8. Мережко Н. В. Критерії оцінювання якості торговельної діяльності / Н. В. Мережко // Новые и нетрадиционные технологии в ресурсо- и энергосбережении : материалы научно-техн. конф., 19-20 мая 2009 г. – К. : АТМ України. – 2009. – С. 57 – 64.
9. Мазаракі А. А. Інноваційний потенціал України : монографія / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко, В. М. Костюченко, Л. П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон.ун-т, 2012. – 592 с.
10. <http://www.weforum.org>.
11. Мазаракі А. А. Ринок споживчих товарів в Україні: посткризові тенденції // А. А. Мазаракі, В. Д. Лагутін // Економіка України. – 2011. – № 9.
12. Хикс Джон. Теория экономической истории / Пер. с англ./ Дж. Хикс; общ. ред. и вступ. ст. Р. М. Нуреева. – М. : НП «Журнал Вопросы экономики», 2003. – 224 с.
13. Мазаракі А. А. Торговля. Деньги. Менталитет : монографія. – К. : Книга, 2006. – 632 с.
14. Шаповал С. Л. Прогресивні засоби формування практичної складової компетентності фахівців для сфериторгівлі / С. Л. Шаповал, І. І. Тарасюк // Інноваційний розвиток вищої освіти : матеріали Міжнар.

наук.-метод. конф. (Київ, 10-11 березня 2010 р.) : тези доповідей. – К. : Київ. нац. торг.-економ. ун-т, 2010. – С. 266 – 267.

15. **Бай С. І.** Розвиток організації: політика, потенціал, ефективність : монографія. – Київ : КНТЕУ, 2009. – 280 с.

16. **Stiglitz J.** Whither Reform? Ten Years of the Transition / J. Stiglitz // World Bank. Annual Bank Conference on Development Economics, Washington, D.C., April 28-30, 1999.

17. **Qian Yingqi.** The Institutional Foundations of China's Market Transition / Qian Yingqi // World Bank. Annual Bank Conference on Development Economics. Washington, D.C., April 28-30, 1999.

18. **Риггс Дж.** Производственные системы: планирование, анализ, контроль / Пер. с англ. / Дж. Риггс. – М. : Прогресс, 1972. – С. 28.

19. Организация процессов управления. – М. : Экономика, 1975. – 279 с. – С. 31.

20. **Мазаракі А. А.** Центр трансферу технологій у системі інноваційної діяльності : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Науковий парк та інноваційна інфраструктура університету як основа розвитку освіти і науки» / А. А. Мазаракі, Н. В. Прикульська, С. І. Бай. – Луцьк : Східноєвроп. нац.ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 216 с.

21. **Усольцев С.** Возможности капитализации инновационных разработок в условиях современной российской экономики / С. Усольцев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.innosys.spb.ru>

22. **Шумпетер И. А.** Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, процента и цикла конъюнктуры) / И. А. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 362 с.

23. **David P. A.** Clio and the Economics of QWERTY / P. A. David // The American economic review, 1985. – Vol. 75. – № 2.

24. **Arthur W. B.** Competing Tehnologies, Increasing Returns, and Lock-in by Historical Events / W. B. Arthur // The Economic Journal. – Mar. 1989. – Vol. 99. № 394.

25. **Портер М.** Международная конкуренция / Пер. с англ. / М. Портер. – М. : Междунар. отношения, 1993. – С. 37, 81, 83, 84.

26. **Мазаракі А. А.** Торговля. Деньги. Менталитет : монографія. – К. : Книга, 2006. – 632 с.

27. **Мазаракі А. А.** Якісна підготовка як академічна перевага фахівців : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-методичні підходи до викладання управлінських дисциплін в контексті вимог ринку праці» / А. А. Мазаракі, С. І. Бай. – 11-12 квітня 2013 р., Дніпропетровськ.

28. **Сухарев О.** Концепция экономической дисфункции и эволюция фирмы / О. Сухарев // Вопросы экономики. – 2002. – № 10. – С. 70 – 81.

29. **Прыкин Б.** Стратегия экономики. Природный экогармонизм : учеб. пособ. для вузов / Б. Прыкин. – М. : ЮНИТИ-Дана, 2000.

30. **Тарасенко В.** Самоорганизация и сложность: развитие не может быть устойчивым / В. Тарасенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://odn.ru>

31. **Бай С. І.** Розвиток організації: політика, потенціал, ефективність : монографія. – Київ : КНТЕУ, 2009. – 280 с.

32. **Эшби У. Р.** Введение в кибернетику / У. Р. Эшби. – М. : Мир, 1966. – 587 с.

33. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 – 2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції» / Авт. кол.: А. С. Гальчинський, В. М. Гесць та ін.; Нац. Ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

34. Україна у вимірі економіки знань / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця. – К. : Основа, 2006. – 592 с.

REFERENCES

Arthur, W. B. "Competing Tehnologies, Increasing Returns, and Lock-in by Historical Events". *The Economic Journal*, vol. 99, no. 394 (1989).

Behma, Yu. K., Vinnikov, O. Yu., and Redko, O. I. *Yakisne doslidzhennia metodiv vprovadzhenia sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu v Ukraini* [Qualitative research methods for implementing social responsibility in Ukraine]. Kyiv: Tsentr Korporativnogo hromadianstva, 2006.

Burr, V. "Kontseptsiia ustoychivogo konkurentnogo preimushchestva" [The concept of sustainable competitive advantage]. *Problemy teorii i praktiki upravliiia*, no. 4 (2004): 107-113.

Bai, S. I. *Rozvytok orhanizatsii: polityka, potentsial, efektyvnist* [The development of politics, the potential effectiveness]. Kyiv: KNTU, 2009.

Chaplina, A., and Voytsekhovskaia, I. "Konkurentosposobnost kak integralnyy pokazatel effektivnosti predpriiatiia" [Competitiveness as an integral component of enterprise efficiency]. *Problemy teorii i praktiki upravliiia*, no. 8 (2008): 102-110.

David, P. A. "Clio and the Economics of QWERTY". *The American economic review*, vol. 75, no. 2 (1985).

Eshbi, U. R. *Vvedenie v kibernetiku* [Introduction to Cybernetics]. Moscow: Mir, 1966.

Galenko, V. P., Strakhova, O. A., and Faybushevich, S. I. *Kak effektivno upravliat organizatsiyey?* [How to effectively manage the organization?]. Moscow: Berator-Press, 2003.

Halchynskiy, A. S., and Heiets, V. M. *Stratehiia ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy (2004 – 2015 roky)* «Shliakom iEvropeiskoi intehratsii» [Strategy for Economic and Social Development of Ukraine (2004 – 2015 years) "Towards European Integration"]. Kyiv: IVTs Derzhkomstatu Ukrainy, 2004.

Khiks, Dzh. *Teoriia ekonomicheskoy istorii* [The theory of economic history]. Moscow: Voprosy ekonomiki, 2003.

Kleyner, G. B. "Predpriiatiie – upushchennoe zveno v tsepi istitutsionalnykh preobrazovaniy v Rossii" [Enterprise - lost link in the chain of institutional reforms in Russia]. *Problemy teorii i praktiki upravliiia*, no. 2 (2001).

Mazaraki, A. A. *Torhovlia. Denhy. Mentalitet* [Trade. Money. Mentality]. Kyiv: Knyha, 2006.

Mazaraki, A. A., Melnyk, T. M., and Yukhymenko, V. V. *Innovatsiyni potentsial Ukrainy* [The innovative potential of Ukraine]. Kyiv: KNTU, 2012.

Mazaraki, A. A., Prytul'ska, N. V., and Bai, S. I. "Tsentru transferu tekhnologii u systemi innovatsiynoi diialnosti" [Center for Technology Transfer in the system of innovation]. *Naukovyi park ta innovatsiina infrastruktura universytetu iak osnova rozvytku osvity i nauky*. Lutsk: SNU imeni Lesi Ukrainky, 2013.

Mazaraki, A. A., and D Lahutin, V. "Rynok spozhyvchykh tovariv v Ukraini: postkryzovi tendentsii" [Market for consumer goods in Ukraine post-crisis trends]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 9 (2011).

Mazaraki, A. A., and Bai, S. I. "Yakisna pidhotovka iak akademichna perevaha fakhivtsiv" [Quality training as academic excellence professional]. *Naukovo-metodychni pidkhody do vykladannia upravlin'skykh dystsyplin v konteksti vymoh rynku pratsi*. Dnipropetrovsk., 2013.

Merezhko, N. V. "Kryterii otsiniuvannia iakosti torhovelnoi diialnosti" [Criteria for evaluating the quality of commercial activity]. *Novye y neta-dytsyonnye tekhnolohyy v resurso- y enerhosberezhennyy*. Kyiv: ATM Ukrainy, 2009.57-64.

Organizatsiia protsessov upravliiia [Organization management processes]. Moscow: Ekonomika, 1975.

Prytul'ska, N., and Holub, B. "Food safety management in Ukraine within economic globalization". *Proceedings of 18th Symposium of IGWT*. Rome, 2012.

Porter, M. *Mezhdunarodnaia konkurentsiiia* [International competition]. Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniia, 1993.

Prykin, B. *Strategiia ekonomiki. Prirodnyy ekogarmonizm* [Strategy economy. Natural ekogarmonizm]. Moscow: YuNITI-Dana, 2000.

Riggs, Dzh. *Proizvodstvennyye sistemy: planirovaniye, analiz, kontrol* [Production systems : planning, analysis, control]. Moscow: Progress, 1972.

Shumpeter, I. A. *Teoriia ekonomicheskogo razvitiia (Issledovanie predprinimatelskoy pribyli, kapitala, protsenta i tsikla koniunktury)* [Theory of Economic Development (Study of business profits, capital, interest and cycle conditions)]. Moscow: Progress, 1982.

Stiglitz, J. "Whither Reform? Ten Years of the Transition". *Annual Bank Conference on Development Economics*. Washington: World Bank, 1999.

Sukharev, O. "Kontseptsiia ekonomicheskoy disfunktsii i evoliutsiia firmy" [The concept of economic dysfunction and evolution of the firm]. *Voprosy ekonomiki*, no. 10 (2002): 70-81.

Shapoval, S. L., and Tarasiuk, I. I. "Prohresyvnii zasoby formuvannia praktychnoi skladovoi kompetentnosti fakhivtsiv dia sfery torhivli" [Progressive means forming part of practical competence for trade professionals]. *Innovatsiyni rozvytok vyshchoi osvity*. Kyiv: KNTU, 2010. 266-267.

Tarasenko, V. "Samoorganizatsiia i slozhnost: razvitie ne mozhet byt ustoychivym" [Self-organization and complexity : development can not be sustainable]. <http://odn.ru>

Usoltsev, S. "Vozmozhnosti kapytalyzatsyy ynnovatsyonnikh razrabotok v usloviyakh sovremennoi rossyskoi ekonomyy" [Opportunities capitalization innovatsionnih developments in modern Russian economy]. <http://www.innosys.spb.ru>

Ukraina u vymiri ekonomiky znan [Ukraine in terms of the knowledge economy]. Kyiv: Osнова, 2006.

Yingqi, Q. "The Institutional Foundations of China's Market Transition". *Annual Bank Conference on Development Economics*. Washington, D. C. : World Bank, 1999.

Yerokhin, S. "Tekhnolohichni układy, dynamika tsyvilizatsiynykh struktur ta ekonomichna perspektyva Ukrainy" [Technological structure, dynamics and structures of civilization economic outlook Ukraine]. *Ekonomichnyi Chasopys-XXI*, no. 1-2 (2006).

<http://www.weforum.org>